

Pirineus, però, aquesta formació la trobem com a nom d'aparell i dispositius de tancar, ja no recloure ni encloure, o bé —amb un matís que devia fer pont amb 'estrènyer, subjectar' i potser més de la banda d'aquest—, per a un esiri utilitzat per a ballestes: «ballester --- és tengut --- de amostrar, com ho facen los altres qui fer no sabran ço que s pertany a ballesters, de empenyar e de fer astes e cordes e serralles», *Consolat* cccxxiv Cf. *desserrar* infra.

Però també de la banda de barrar el pas: amb la commoció final del Gòlgota, «après aquestes vous infernals --- totes les cer<r>a<l>les e les presons del ferre foren trencades» (en les fondàries infernals), *VidesR*, 91v1 (n. 96, trad. «ferrei vectes» 242.23, «toutes les portes de fer», Roze): doncs 'pany, tancadura' o potser 'barralleba' o 'bernat'. Avui a Benasc, més modestament: «farem una sarralla ta tancà(r) el armari» ('cerradura' Ferraz, 96); no és inversemblant que tingui bon nas Alart en sospitar que quan docs. en b. ll. posen *sera*, en el Ross, això era una disfressa llatina de *serralla* que parlant usaven, en català («in qua archa sunt due claves sive *seres*» a. 1283). D'aquí es deriva *serraller* com a paral·lel i sinònim del cast. *cerrajero*, i del cat. comú *manyà*; la llengua s'ha decidit per *manyà*, en cap mesura menys bo que aquell, i certament cal atènyer-se a aquest, de totes passades, sense que per això hàgim d'ignorar que *serraller* fou antic: «un *sarra<l>*er qui adobà un pan al portal» a. 1364, i «donà l al *sereller*, per claus» Vinça a. 1381.

Ha restat usual en les comarques de l'extrem N. i extrem S.: dalt de les Corberes em deien (Talteüll, 1960) que tant usaven *serraller* com *manyà*; el costum d'OPou de donar a triar entre l'expressió del Princ. i la preferida a Val., com sigui que registra «manyà o *serraller*: serarius» fa comprendre que era aquest l'usual a Val. el 1575 (*TbPu*, 164); a la *SdUrg.*, a. 1585 (CaCandi, *MiscHic*. II, 81). Crec que devia ser del NO. el bandit famós conegut per *El Serraller*, que impressionà el poble amb horrenes crueltats, fins al punt de fer que n'anesin plenes les cançons populars de 1780-90: comença el fet culminant del romanç bandleresc «El *Serraller*»: «Quant n'arriban al hostal / ne van enrotllà la casa», MilàF (*Romlo*, 117.10); «els gats de Codina, / que són tan gorjuts / --- / que n'han fetes més / que cap *Sarraller*» (reco a Talar, *BCEC* 1901, 220, més context en *GORGA*). *Serrallera Serriista*

Desserrar 'disparar (la ballesta)' (cf. supra *serralla*, en el *Consolat*): «quant foren ben prop, aquells laïns van *desserrar* les ballestes, peyras e cantals ---», *Desclot* (§ 138, *NCl* IV, 123.23); «—No hajau por de res, que tots mo<r>rem ací ab vós; e <l cap dels revoltats> dix-los: —Donques, *deserrau* les ballestas e muyran les traydors!» a. 1451 (Quadrado, *Forenses y Cr.*, p. 363) *Desserrallar* Rars en cat.: *enserra*; *enserament* *Resserrar*.

CPR: *Serrabosses Serracaps* 'estrenyecaps' tort. a l'Alt Pallars anomenen *sařakáp* el gambuix dels bolquers (Tavascan, 1934) Aqueixa gorreta fina de bolquers es diu també *sařakáps* a Calaceit; d'altra banda

seřakáps és la còfia de monja a Favara, i en un poble pròxim cap allà o més cap a Morella, les dones per anar a missa han de portar *mantellina* o *seřakáps* (Casac. 1923).

1 Particularment en gascó: *sařá* «tasser (un chargement de foin en sautant dessus etc.)» a la vall d'Aran, i molt per l'alt Comenge, alt Coserans i Gers, *ALGc.* IV, 1350. — 2 Basc *sar* «rentrer le bétail» a Labastide-Clairance, *ALGc.* IV, 1176.

Serrarada, V. *serra Serrat*, V. *serra* i *serrar* *Serratejar*, *serratell*, *serratge*, *serrató*, V. *serra Serre*, V. *cerro*

SERREIG, i *serrello*, plantes herbàcies, sobretot valencianes: origen incert: s'examinen diverses possibilitats, dubtoses totes; de tota manera és probable que, almenys en part, sigui provinent del romànic mossàrab. □ 1.ª doc: 1764, CROs.

«*Serreig*: cadillo: una yerba que suele nacer entre el trigo, la que es añudada y corta, que haze la espiga como la de la avena; y seca y deshecha (como verde y entera) se pega a los vestidos. Véase *llapaça*», CROs (p. 212); seguit per Sanelo («*serreig*: cadillo, yerva», fº 16, 127. De l'ús en valencià tenim notícies personals: a Carlet («una herba», J. G. M. 1935); *seřéř* i plural *seřéřos* CastPna., en relació amb les sèquies (crec que amb les seves arrels ajuda a la cohesió del caixer de la sèquia), 1961; a la Vall d'Ebo em mostraven el *seřéř* i era com un *fenàs* amb un plomallet al capdamunt, més enllà ell mateix en parlà del *seřéřo* descrivint-lo com semblant a l'«asbelatge» (*abellatge ABELLA*), però de color més clar: sense acabar d'aclarir-ho va semblar que eren dues herbes molt semblants, fins potser una mateixa (com a variants de nom), 1962.

Ara bé del *serrello* ja m'havien parlat, i després me'n parlaren, en uns quants llocs; ja J. G. M., ho havia sentit a Xixona (1935); a mi, a Moixent m'havien dit que el *seřéřo* no era l'abellatge, però sí un poc semblant (1962); *seřéřo* una herba silvestre, Torre les Maçanes; i a Sella, al peu de l'Aitana, el *Seřéřo* una partida plana en l'alta vall de Tagarina, uns bancals de cultiu, 1963 (també amb al·lusió a planta). Però en altres llocs una forma un poc diferent, en -illo, designava bastant clarament la mateixa herba; ja en la conservadora vall dels Alcalans, al N. del Xúquer, *seřillo*, crec que fóra el mateix (anotada entre el garguller 'arç' i la coscolla i argelaga, Llombai; a Lorxa vaig veure que el *serlillo* era una espècie de fenaleta (o sigui val. *fenàs*); i m'ho vaig fer ensenyar, interessat pel NL *Serrillar*, evidentment col·lectiu, advertint que també hi ha *Anserrellar*, crec en un terme diferent però prop del de Lorxa. En fi a Aiolo de Malferit i a Vallada em parlaren del «*serlillo* bord» com d'una herba boscana semblant a l'*albeláge* (1962), i estic quasi segur d'haver-ho sentit amb r en lloc de la rr dels altres indrets (1962). *Xarrell* nom d'un cereal segons EValor (*AlcM*)

No hi ha dubte que és la mateixa planta que el *Dfa*. escriu «*sarrei*g: gramínia de tija colzada i panícula am-